

Audiodienst van de Doopsgezinde gemeenten in Twente d.d. **31 januari 2021** (te beluisteren via websites <http://levendgelooftwente.nl/> en <https://www.kerkomroep.nl/#/kerken/20150>)

Voorganger: ds. Carla Borgers

Thema: Naar wie luister je?

Welkom

Van harte welkom mensen van de Doopsgezinde gemeenten in Twente en andere luisteraars dichtbij en verder weg. Welkom bij deze audiodienst die ik opnieuw -net als tijdens de eerste coronagolf- achter mijn bureau heb opgenomen.

We hebben een aantal maanden in onze gebouwen diensten kunnen opnemen en uitzenden. Eerst nog mét gemeenteleden, maar al snel weer zonder. Met de komst van de Britse virusvariant en het advies om helemaal niet meer in de kerk te zingen (ook niet met 3 of 4 zangers) is besloten om de kerkgebouwen weer voor een tijdje te sluiten. Zo spreek ik jullie dus weer toe vanuit mijn studeerkamer. Een kleine, maar fijne plek, maar natuurlijk niet hiervoor bedoeld. We doen het er toch maar mee en ik ontsteek ook hier een lichtje.

Ontsteken van het licht

Muziek bij het licht: Licht in het donker (Zangen van Zoeken en Zien 199b)

Tekst:

Licht in het donker
vlam van de hoop
Vuur van de vrijheid
licht van de zon
Licht in mijn ogen
kleur van de dag
Lamp voor mijn voeten
schijn op mijn weg
Licht in de wereld
licht in de tijd

Introductie bij Psalm 95

Broeder Richard van Taizé was eens te gast in de Oecumenische gemeenschap van Grandchamp in Zwitserland. Hij begon een retraite voor de gemeenschap met de woorden: *"In Taizé staat een lindeboom waar in de top 's ochtends en 's avonds een merel zijn lied zingt. De jongeren in Taizé vertel ik vaak over deze merel. We zijn immers allemaal geroepen om onze plaats in de schepping te vinden die eigen en uniek is. Deze plaats is een bron van lofprijzing en lofzang."*

Eén van de zusters uit deze Oecumenische gemeenschap schreef over die lofzang het volgende: "Oorlogen, aanslagen, geweld, terrorisme, natuurrampen, ziekten, dood ... en zoveel andere moeilijkheden die elk van ons kunnen overkomen. Ondanks dit alles is de lofzang nog steeds aanwezig, die innerlijke kracht die ons overeind houdt en die ontspringt aan de relatie met de levende God en de gemeenschap tussen ons. Ik kan God ook loven zonder woorden als ik bijvoorbeeld de tijd neem om van het leven te genieten:

als ik de smaak van een vrucht proef, een vogel hoor zingen of mij verwonder over een zonsoudergang....”

We luisteren nu naar zo'n lofzang: de eerste 5 verzen van Psalm 95.

Lofpsalm Psalm 95 vs. 1-5, gezongen door *Sons of Korah*, een Australische folk band

Tekst (vertaling van Gabriël Smit)

Komt en jubelt, God ter eer, komt allen,
juicht voor Hem, ons heil en ons behoud!
Laat bazuinen schetteren, horens schallen,
vult de lucht met klank van klinkklaar goud!
Want Hij is machtig een God en Koning,
stralende verheven boven al
die Hem prijzen in zijn hoge woning,
- onbestreden vorst van het heelal!

Alle diepten dezer wondere aarde
mat zijn oog in diepe wijsheid uit, -
alle bergen, steilten, onvervaarde
hoogten heeft Hij streng hun plaats geduid, —
Hem behoort de zee, want van zijn handen
ging zij uit voor aarde's morgenlicht, -
Hem behoort de pracht der vaste landen,
lusthof door zijn liefde ons aangericht.

Bijbellezing Deuteronomium 18,13-20 (NBV)

¹³U moet volledig op de HEER, uw God, gericht zijn. ¹⁴Ook al luisteren de volken in het land dat u in bezit zult nemen wel naar wolkschouwers en waarzeggers, ú heeft de HEER, uw God, dat verboden. ¹⁵Hij zal in uw midden profeten laten opstaan, profeten zoals ik. Naar hen moet u luisteren. ¹⁶U hebt de HEER daar immers zelf om gevraagd, toen u bij de Horeb bijeen was? U zei: 'Wij kunnen het stemgeluid van de HEER, onze God, en de aanblik van dit enorme vuur niet langer verdragen; dat overleven we niet.' ¹⁷De HEER heeft toen tegen mij gezegd: 'Zij hebben goed gesproken. ¹⁸Ik zal in hun midden profeten laten opstaan zoals jij. Ik zal hun mijn woorden ingeven, en zij zullen het volk alles overbrengen wat ik hun opdraag. ¹⁹Wie niet wil luisteren naar de woorden die zij in mijn naam spreken, zal ik ter verantwoording roepen. ²⁰Maar als een profeet de euvele moed heeft om in mijn naam iets te zeggen dat ik hem niet heb opgedragen, of om in de naam van andere goden te spreken, dan moet hij ter dood gebracht worden.'

Bijbellezing Marcus 1, 21-28 (in een vertaling van Tom Naastepad uit zijn uitleg van het Markus evangelie getiteld 'Menswording').

- 21 En zij kwamen binnen in Kafarnaüm
 en terstond op de sabbatdagen
 ging hij de synagoge in en hij leraarde.
- 22 En zij geraakten buiten zichzelf over zijn leer,
 want hij leraarde hen als een die gezag heeft
 en niet zoals de schriftgeleerden.
- 23 En terstond was er in hun synagoge
 een mens in onreine geest,
 en hij riep uit, zeggende:

- 24 wat hebben wij en gij, Jezus Nazarener?
Gij komt om ons te verderven?
Ik ken u, wie gij zijt: de heilige van God!
- 25 En Jezus schold hem, zeggende:
zwijg, en ga uit van hem.
- 26 En de onreine geest schokte hem
en hij schreeuwde met een grote schreeuw
en hij ging van hem uit.
- 27 En zij verschrikten allen
zodat zij met elkaar twistten, zeggend:
wat is dit?
Een nieuwe leer met gezag!
Ook aan onreine geesten gebiedt hij,
en zij gehoorzamen hem.
- 28 En zijn gerucht ging terstond uit
overal in het ommeland van Galilea.

Lied De Geest des Heren is op hem (Liedboek 530), gezongen door Henny de Hartog en Tinka van den Hazel

Tekst:

1. De Geest des Heren is op hem
die tot verkondiging verkoren,
ons aanspreekt zodat wij het horen
als hoorden wij Gods eigen stem.
2. Wat is het dat hij aan ons meldt?
De blijde boodschap voor de armen:
het overweldigend erbarmen
dat ons gebroken hart herstelt.
3. Dat de gevangenen bevrijdt
en ons verlost uit schande en schade
en meldt het jaar van Gods genade,
zijn recht en zijn barmhartigheid.
4. Wij danken God voor deze stem
die heeft geklonken in ons midden,
ons aangevuurd heeft bij het bidden
met uitzicht op Jeruzalem.

Bij de bijbelteksten: een korte overdenking

Naar wie luister je? Ook in deze tijd of misschien kan ik beter zeggen: zéker in deze tijd moet die vraag worden gesteld. Want in onze wereld gonst en galmt het van de stemmen. Harde stemmen, zachte stemmen, verleidende stemmen, boze stemmen, verdrietige stemmen. En het is verdraait lastig om te onderscheiden welke stem er wérkelijk toe doet; aan welke stem je gehoor zou moeten geven. Maar even belangrijk is het om die stemmen te onderscheiden die u en jou en mij proberen af te houden van de dingen waarvan we altijd dachten dat ze goed zijn. Dat zijn de stemmen die ons onzeker kunnen maken, achterdochtig, bang. Het zijn stemmen die mensen ophitsen tegen elkaar, tegen instituties of zelfs tegen hulpverleners. Natuurlijk, je mag -nee móet zelfs-kritisch zijn ten opzichte van instituties zoals overheden, maar ook kerken, moskeeën, synagogen. Daar waar ze mensen klem zetten of mangelen moet je je stem verheffen, moeten ze worden aangesproken.

Naar wie luister je?

Voor het volk Israël bleek de stem van God te krachtig, te heftig, te vurig. De mensen waren bang eraan te sterven. Liever luisterden ze naar de stem van één van hen, een mens die God woord op menselijke toonhoogte aan hen kon overbrengen. Mozes was zo'n profeet namens God en velen zouden na hem komen. Zij brachten allemaal Gods woord; soms hard en onverzoenlijk, soms zacht en smekend, soms zelfs vloekend en tierend.

Maar in Deuteronomium 18 wordt ook gewaarschuwd voor valse profeten, voor mensen die woorden spreken vanuit een ander soort geest; woorden die mensen op het verkeerde been zetten.

Zo'n geest sprak ook in de synagoge van Kafarnaüm, de synagoge die Jezus aandeed nadat hij veertig dagen en nachten in de woestijn was geweest om zich voor te bereiden op wat er komen ging. Al verkondigend trok hij daarna zijn eerste vier leerlingen aan: de broers Simon en Andreas en nog twee broers: Jakobus en Johannes.

Dit vijftal kwam Kafarnaüm binnen en op sabbat gingen ze daar naar de synagoge. Eenmaal binnen sprak Jezus de mensen toe. Niet als een gast of als een schriftgeleerde naar wie beleefd wordt geluisterd omdat dat nu eenmaal zo hoort, maar als iemand met gezag. Hij had wat te zeggen en ze móesten wel luisteren. Onontkoombaar waren zijn woorden. Zoals het in het lied van J.W. Schulte Nordholt klinkt: *'De Geest des Heren was op hem.'* [...] *De Geest die 'ons aanspreekt zodat wij het horen als hoorden wij Gods eigen stem.'*

Kafarnaüm was een dorp, gelegen aan de oever van het meer van Tiberias. Letterlijk betekent de naam: dorp van troost. Hier ging Jezus wonen, zo vertelt de evangelist Matteüs (Mat. 4:13). Het was niet bepaald een godvruchtig dorp. Het had een zeer gemengde bevolking: joden en mensen uit andere volken. Het was ook een garnizoensplaats van Romeinse soldaten én het was een tolplaats. Dus er kwamen ook veel doortrekkende handelaren die er overnachtten. In zo'n omgeving doet het er eens te meer toe naar wie je luistert. In de synagoge wisten ze het wel. De gelovigen hadden zich er min of meer verschanst tegen de stemmen van de ongelovigen, van de tierende soldaten, van de aanbidders van vreemde goden. Hen kon niets gebeuren. Maar juist in hun midden steekt een kwalijke geest de kop op als Jezus daar begint te 'leraren', zoals Naastepad vertaalt. Leraren is in dit verband: lezen uit de Schrift en haar uitleggen en van commentaar voorzien. Daartoe had elke 'bar mitswa', elke zoon der wet het recht. Daar was geen universitaire studie voor nodig, áls die er al was geweest. Maar Jezus deed méér dan leraren; hij verkondigde dat de tijd was vervuld en dat het koninkrijk van God was gekomen.

Daar sta je dan als gelovige jood; dáár had je toch echt geen rekening mee gehouden. Een 'mens in onreine geest' spreekt Jezus tegen. Volgens Naastepad staat die ene mens symbool voor de hele gemeenschap. Een gemeenschap die ernst maakt met de Tora, een gemeenschap die tegen al dat heidendom in zuiver wil zijn, beter dan alle anderen. Het was een zelfgenoegzame gemeenschap geworden; ze had letterlijk genoeg aan zichzelf. Jezus doorbrak dat mooie gevoel en dat was behoorlijk tegen het zere been. Vandaar die heftige en zelfs panische reactie. Want Jezus had juist wél oog voor die wereld buiten de synagoge. Die bijbelse God is immers een God voor alle mensen; niet alleen voor een elitair, eenkennig en vroom kliekje. Jezus geneest die bezeten mens en misschien mét hem de hele gemeente, maar dat laat Marcus in het midden.

In elk geval was de gemeente opgeschud tot in haar grondvesten, geschokt ook. Hier ging misschien toch een ándere geest waaien, de Geest die levend maakt.

Ik heb als ik in deze coronatijd mensen uit de beide gemeenten spreek soms het gevoel dat die 'Geest die levend maakt' er hier en daar wat uit raakt. Dat andere stemmen soms de overhand krijgen. Stemmen die we ook in de samenleving horen. Stemmen van wanhoop, van ongeduld, van uitzichtloosheid, van boosheid en haat. Maar toch hoor ik ook de stem van het verlangen. Dat is een stem van binnenuit, een stem die aanspreekt en aanspoort om niet bij de pakken neer te gaan zitten, maar om vol te houden en om je heen te kijken. Het is een stem die zegt: dat koninkrijk, dat ís er. Dat koninkrijk van God is daar waar jij een ander bemoedigt en troost, waar jij de ander vergeeft en consequent voor het goede kiest, ook als dat wat kost, ook als die ander misschien niet helemaal in jouw straatje past of heel anders leeft dan jij gewend bent. Dan nog is die mens mijn en jouw broeder of zuster die iets van jou, van mij nodig heeft.

Ter afsluiting luisteren we naar een lied van Huub Oosterhuis: Stem als een zee van mensen.

Lied Stem als een zee van mensen (Liedboek 828), gezongen door Henny de Hartog en Tinka van den Hazel

Tekst:

1. Stem als een zee van mensen
 om mij door mij heen.
 Stem van die drenkeling,
 van dat stuk wrakhout,
 dat een mens blijkt
 als hij mij aankijkt.
2. Stem die mij roept: wie ben je,
 mens waar is je broer?
 Stem die mijn vliezen breekt
 en mij bevrijdt, die
 vuur uit steen slaat,
 jij die mij ik maakt.
3. Stem die geen naam heeft, nog niet,
 mensen zonder stem.
 Stem als een specht die klopt
 aan mijn gehoorbeen.
 Woord dat aanhoudt.
 God die mij vasthoudt.

Gebeden

Houd ons vast God,
ook in de verstrooiing,
ook als we als gemeente
niet samen kunnen komen.

Houd ons bij jouw les;
blijf kloppen
aan ons gehoorbeen,
en laat
jouw bevrijdende stem klinken,
juist als we denken
vrij te zijn.

Laat ons durven loslaten:
onze angsten en zorgen,
onze zogenaamde zekerheden,
onze huiver voor het onbekende.
Laat ons meewaaien met jouw wind,
jouw Geest van geloof, van hoop en van liefde.

Moment van stilte voor persoonlijk gebed....

God van liefde, hoor ons bidden,
en blijf ons aanspreken
en aansporen jouw weg te gaan.
Amen.

Afsluitende woorden

Ik sluit dit samenzijn zo af met een zegenbede en daarna hoort u nog een lied.

Maar eerst nog dit:

Veel mensen voelen zich door Covid19 gevangen in eigen huis. En dat ís ook heel lastig en leidt tot eenzaamheid en soms wanhoop.

Maar weet dat de vele vluchtelingen in de Griekse kampen vaak letterlijk opgesloten zijn onder zeer erbarmelijke omstandigheden en in strijd met alle waarden waarvoor wij zeggen te staan. Ook hier is de vraag: Naar wie luister je?

U/jij kunt iets doen door de 'stemmen' van deze vluchtelingen tot je te laten doordringen en een beroep te doen op de christelijke politieke partijen om zich nu eindelijk eens echt in te zetten voor deze mensen. Dat kan door hen een kaartje of brief te sturen of door een oproep via e-mail of sociale media. Help elkaar desnoods om de juiste kanalen te vinden of vraag mij naar adressen.

Zegenbede

Dat wij voor elkaar een zegen zijn,
bij alles wat ons te doen staat,
bij alles wat we beleven mogen,
bij alles wat ons overkomt.

Dat wij voor elkaar een zegen zijn,
in het leven dat we samen delen,
zo kwetsbaar als het is.

Dat wij voor de aarde en voor al wat er leeft
een zegen zijn en hoop bieden voor een toekomst
voor mensen en dieren,
voor bomen en planten,
voor oceanen en waterbronnen.

En moge dan de Eeuwige ons daartoe zegenen
met wijsheid, moed, geduld en geloof dat het kán.
Amen.

Lied Een taal van liefde (Zangen van Zoeken en Zien 581)

Tekst:

Dat woord is niet in steen geschreven,
niet hard in wetten neergelegd,
maar ergens in een mensenleven
uit liefde en om niet gegeven
en uitgezegd.

Dat woord wil mensen niet bedwingen,
maar lucht en adem, eten zijn
en leven, liefde doen ontspringen,
in fluisteringen en in zingen
geweten zijn.

Dat woord geeft niet de wind van voren,
veroordeelt niet en wil geen wraak,
is dagelijks opnieuw geboren
en in een mensenhart te horen,
tot licht gemaakt.

Laat mij een taal van liefde spreken,
verzoening mag mijn spreken zijn,
een woord dat als een warme deken
bedekt wie in de kou bezweken,
zo zal het zijn.